

EDUCAȚIE FINANCIARĂ

Proiect finanțat cu sprijinul financiar al Programului R010 - CORAI, program finanțat de Granturile SEE 2009-2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială. Pentru informații oficiale despre aceste granturi accesați www.eegrants.org și www.granturi-corai.ro

S U P O R T
PSIHOLOGIC

DEZVOLTARE
PERSONALĂ

SOS SATELE
COPILOR
ROMANIA

Federația
Organizațiilor
Neguvernamentale
Pentru
Copii

România

COPii și tineri în situații de risc
Reducerea inegalităților
Antidiscriminare
Incluziune socială

FRDS

CURS EDUCAȚIE FINANCIARĂ

Cursul de educație financiară este un material realizat în cadrul proiectului “Un model de servicii integrate oferite tinerilor din mediul rural și din sistemul de protecția copilului”, implementat de Asociația SOS Satele Copiilor România în parteneriat cu Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copil în perioada 21 ianuarie 2015 - 31 octombrie 2016. Bugetul proiectului este în valoare totală de 1,859,160 lei din care 90% reprezintă finanțare nerambursabilă.

Acest proiect este finanțat cu sprijinul financiar al Programului RO10 - CORAI, program finanțat de Granturile SEE 2009 - 2014 și administrat de Fondul Român de Dezvoltare Socială.

Prin acest proiect se urmărește îmbunătățirea serviciilor oferite tinerilor din mediu rural și celor din sistemul de protecția copilului din județele Bacău, Sibiu și din regiunea București - Ilfov în vederea unei mai bune integrări socio- profesionale prin promovarea unui model de servicii integrate.

În mod specific, proiectul vizează îmbunătățirea abilităților de viață și a șanselor de integrare pe piața muncii pentru 225 tineri beneficiari ai proiectului în cele trei zone, creșterea capacității actorilor implicați în furnizarea de servicii tinerilor de la nivel local și județean, precum și crearea unor rețele locale și județene care să răspundă mai bine nevoilor tinerilor din categoriile defavorizate prin utilizarea unor metodologii destinate profesioniștilor din domeniu.

Mai multe informații despre proiect pot fi găsite accesând site-urile
www.sos-satelecopiilor.ro și www.fonpc.ro

CURS EDUCAȚIE FINANCIARĂ

Capitolul I ADMINISTRAREA BUGETULUI PERSONAL

1.1. Nevoile specifice ale familiei / individului

Nevoile reprezintă ansamblul trebuințelor, cerințelor, preferințelor, așteptărilor de a căror satisfacere depinde existența oamenilor și calitatea vieții acestora. Nevoile sunt dinamice (se modifică permanent) și nelimitate (se multiplică și se diversifică). Nevoile sunt influențate de o multitudine de factori.

După natură lor, distingem:

- factori subiectivi (sub influența evoluției individului);
- factori obiectivi (sub influența evoluției societății).

Tipuri de nevoi:

a) după subiectul purtător:

- nevoi personale, individuale ale membrilor familiilor
- nevoi ale familiei ca menaj - nevoi de grup, sociale;

b) după gradul de complexitate:

- nevoi elementare (hrană, apă, îmbrăcăminte, etc.)
- nevoi superioare, complexe (nevoia de educație, nevoia de recunoaștere în societate, nevoia de apartenență la diverse grupuri).

Legat de satisfacerea nevoilor ordinea este, nevoi elementare – pe care le mai numim și nevoi primare și apoi cele complexe. Persoanele care nu au venituri suficiente decât pentru supraviețuire renunță la satisfacerea nevoilor de natură complexă (de exemplu: nu își pot permite să își trimită copiii la studii liceale sau superioare, imposibilitatea de a-și cumpăra un autoturism fie acesta și ieftin etc.).

1.2. Bugetul personal și de familie

Bugetul reprezintă o estimare pe o perioadă de timp a veniturilor și cheltuielilor previzionate.

Veniturile sunt legate de resursele familiei și preiau de la acestea caracterul limitat.

Obiectivele de cheltuieli corespund nivelului și caracteristicilor de consum, deci trăsăturilor nevoilor specifice menajelor: mare diversitate (mari diferențe între familii), caracter dinamic și nelimitat.

Bugetul unui menaj este alcătuit din bugetul de familie și bugetele personale ale membrilor.

Bugetul personal, că parte a bugetului de familie, reprezintă estimarea pe o perioadă de timp a veniturilor și cheltuielilor unei persoane.

Bugetul de familie reprezintă estimarea pe o perioadă de timp a veniturilor și cheltuielilor unei familii (așa cum menționam și într-un capitol anterior).

Tabel nr 2 Bugetul familiei - componență

Surse de venituri

Salarii soț, soție, alți membri

Pensii

Alocații

Venituri din chirii

Venituri din dobânzi

Dividende

Altele

Capitole, obiective de cheltuieli

1. Cheltuieli pentru consum:

- întreținerea locuinței
- alimentație
- sănătate
- îmbrăcăminte
- amenajarea locuinței: mobilier, electrocasnice, îmbunătățiri, redecorari
- educație
- automobil de familie
- refacere, recreere fizică și intelectuală
- timp liber
- socializare
- călătorii
- rate lunare
- altele

2. Cheltuieli pentru producție

3. Plăți de taxe și impozite

1.2.1. Rolul Banilor în bugetul personal

Toată lumea știe că lipsa de cumpărare poate avea consecințe nefericite.

Așa este și cu lipsa de cumpărare în domeniul financiar.

Dacă te-ai obișnuit să cheltuiești mult mai mult decât câștigi, bineînțeles că poți ajunge la datorii, faliment, și o groază de probleme cu creditele.

Un buget personal te ajută să îți planifici partea financiară; face parte dintr-un stil de viață sănătos.

Bugetul personal are rolul de a ne arată **pe câți bani ne putem baza** și mai ales **pe ce îi cheltuim în fiecare lună**. Dacă sunteți căsătoriți, nu o să mai apară discuții pe tema banilor, pentru că lucrurile vor fi clare pentru ambii soți cât și pentru copii.

Bugetul personal ne ajută să realizăm care este comportamentul nostru financiar pe termen lung. Dacă tot ce câștigăm cheltuim, ba ne mai și îndatorăm în mod curent, este un semn că poate ne-am obișnuit să fim risipitori sau că pur și simplu e timpul să ne căutăm un nou job mai bine plătit.

Cel mai important este însă faptul că bugetul personal ne ajută să **minimizăm cheltuielile** și să **maximizăm economiile**. Prin tăierea tuturor cheltuielilor nenesesare și creșterea economiilor lunare putem pune deoparte bani pentru lucrurile pe care ni le dorim, sau pentru îndeplinirea unor planuri pe termen lung cum ar fi:

- cumpărarea unei case, a unui teren, a unei mașini sau a unor obiecte de folos (laptop, tabletă, smartphone)
- investiții pentru pensie
- economii pentru facultatea copiilor
- economirea pentru vacanțe de neuitat
- micșorarea creditelor (dacă avem deja credite)

Ce ar trebui să conțină un buget personal care poate fi calculat într-un caiet, în Excel sau chiar un software financiar.

- salariile pe care le primiți în fiecare lună
- dividende din investiții (dacă este cazul)

Nu treceți surse nesigure de venit: bonusuri, prime, sau anumite câștiguri pe care nu vă bazați 100%.

Cheltuieli:

- cheltuieli fixe
- cheltuieli neprevăzute

Cheltuielile fixe sunt cele care sunt aceleași în fiecare lună (ca valoare medie).

Se referă la:

- plata utilităților: întreținere, gaz, curent electric, Internet
- rate la credit (dacă aveți)
- asigurarea mașinii
- cursuri școlare, meditații pentru copii, grădiniță
- cheltuieli cu sănătatea (dacă aveți de luat un tratament lunar pe o perioadă lungă de timp)
- cheltuieli cu transportul lunar (abonamente sau benzina mașinii)

Cheltuielile neprevăzute sunt acelea care se schimbă în fiecare lună. Puteți preconiza o valoare medie, dar poate să fie mai mare sau mai mică.

Acestea includ:

- alimente
- mese la restaurant
- ieșire în oraș (film, înghețată)
- cheltuieli de transport neprevăzute (taxi)
- haine
- hobby-uri (cărți, ziare, sport)
- cadouri
- participări la evenimente (nunți, botezuri)
- vacanțe sau călătorii
- donații

Comparați apoi veniturile cu nivelul cheltuielilor și vedeți dacă veți economisi sau aveți nevoie de resurse suplimentare.

Oricum, în timp o să vedeți că prioritățile bugetului se pot schimba și cu perseverență, puteți să vă schimbați obiceiurile financiare.

Există, de asemenea, idei "eco" care vă pot ajuta și la reducerea cheltuielilor:

Energie

- aprindeți lumina numai atunci când este nevoie, nu lăsați becurile să ardă fără rost, folosiți becuri eficiente energetic
- folosiți o temperatură mai scăzută în locuință
- reduceți consumul de energie pentru încălzire și răcire, de exemplu, prin izolarea ferestrelor sau a ușilor
- încercați să răciți atmosfera fără a recurge la aparatul de aer condiționat

Aparatură electrică și electrocasnică

- alegeți aparate electrocasnice eficiente energetic
- printați față - verso
- stingeți calculatorul, monitorul și orice alt aparat atunci când nu sunt folosite
- reciclați aparatele electrocasnice (folosiți sistemele buy-back)
- nu porniți o mașină de spălat decât dacă este încărcată complet cu rufe sau veselă

Apă

- economisiți apă folosită la baie sau la bucătărie
- splalati hainele eficient și la o temperatură a apei mai scăzută
- instalați un apometru pentru a urmări consumul de apă

Transport

- conduceți la viteză constantă și anticipați ce urmează să se întâmple; evitați pe cât posibil frânarea și accelerările rapide sau motorul care merge în gol
- mențineți-vă anvelopele umflate în mod corespunzător
- folosiți transportul în comun (autobuz, tramvai, metrou) atunci când este posibil pe distanțe scurte mergeți pe jos sau cu bicicletă, făcând în același timp mișcare

Alimentație și alte achiziții în general

- cumpărați produse și alimente proaspete cultivate local sau de sezon atunci când este posibil cumpărați mâncare organică și încercați să reduceți consumul de carne
- pregătiți-vă un pachet pentru prânzul de la serviciu
- evitați produsele de unică folosință
- cumpărați produse de la companii care reduc cantitatea de ambalaje folosite
- cumpărați ceea ce va trebuie, nu ceea ce doriți; apelați la o listă de cumpărături

1.2.2 Forme actuale ale banilor. Utilitatea banilor

Economia modernă nu poate fi concepută fără existența banilor sau a altor elemente foarte asemănătoare. Fără un mijloc de schimb, o economie modernă nu poate exista. Acest mijloc de schimb este banul.

Ce sunt banii ?

Definirea “banilor” nu este o chestiune ușor de rezolvat. În limbajul cotidian, banii înseamnă mai multe lucruri. În primul rând, prin “bani” se înțelege “**moneda**”, **sub formă de bancnote și monedă metalică**, care sunt folosite direct pentru plata bunurilor economice.

În al doilea rând, banii nu sunt doar moneda, ci și **depozitele bancare**, deoarece au același rol, adică servesc pentru plata bunurilor și serviciilor.

Dacă definirea banilor prin monedă și depozite este prea “îngustă” pentru a fi utilizată în stinta economică, există altă mai largă, după care banii, în al treilea rând, sunt sinonimi cu “**avuția**”. Avuția însă “**amestecă**” moneda și depozitele cu stocurile de capital, cu acțiunile, obligațiunile, cu alte tipuri și forme de avuție și ignoră trăsăturile distinctive ale banilor.

Funcțiile banilor

- **Funcția de mijloc de schimb.** Bunurile și serviciile deținute sunt schimbate contra banilor (vânzarea) și cu ajutorul lor se intră în posesia altor bunuri dorite (cumpărarea). Schimbul cu ajutorul banilor elimina “dublă coincidență a trebuintelor”, pe care o presupune trocul.

- **Funcția de măsură a valorii** înseamnă că banii sunt folosiți ca mijloc de comparație a valorilor relative ale diferitelor bunuri. Valoarea bunurilor se exprimă în bani. Ei sunt etalonul de măsură a valorii, așa cum unitatea de măsură a lungimii este metru. Bani constituie un instrument universal de măsurare, aplicabil bunurilor și altor drepturi actuale, trecute și viitoare.

- **Funcția de mijloc de plata ulterioară.** Specific pentru moneda este faptul că acționează ca un etalon al plăților întârziate, adică un etalon prin care pot fi exprimate plățile viitoare. O datorie este, în mod obișnuit, reprezentată de un număr de unități monetare. Această utilizare a etalonului de valoare creează probleme deosebite, deoarece valoarea banilor variază în timp, iar puterea de cumpărare a unității monetare se reduce. De aceea, plata ulterioară, rambursarea împrumuturilor poate fi pusă în legătură mai degrabă cu nivelul prețurilor, decât să fie exprimată ca o sumă fixă de monedă. Un astfel de împrumut se numește împrumut indexat.

- **Funcția de mijloc de depozit de valoare** poate fi îndeplinită de bunurile care își păstrează valoarea în timp. Un individ ce deține un astfel de bun îl va putea utiliza, la o dată viitoare, pentru a face o cumpărare.

Dacă un bun nu este un mijloc de teaurizare a valorii, el nu va fi acceptat ca mijloc de schimb.

Nu se poate folosi înghețată în locul banilor, în absența frigiderelor.

Există însă o varietate de mijloace de teaurizare a valorii: banii, bonurile de valoare, acțiunile, imobilele. Necesitatea acestei funcții este determinată de procesul circulației. Procesul circulației bunurilor presupune existența, în permanentă, a unei rezerve bănești, căci producția și circulația sunt două acte separate.

Vânzarea și cumpărarea pot fi despărțite în timp, iar valoarea rămâne sub formă de bani o anumită perioadă.

1.3. Modalități de economisire a banilor

Depozitul bancar

Economisirea reprezintă procesul de reținere din venituri a ceea ce rămâne după consum.

Economiile sunt sumele de bani care rămân la dispoziția menajelor după consum.

Se pune problema păstrării în siguranță a banilor, siguranță față de:

A. Amenințări extraeconomice:

- eventuale furturi;
- producerea unor calamități (incendii, inundații etc.)

B. Amenințări economice:

- deprecierea banilor provocată de inflație;
- schimbarea banilor (punerea în circulație a bancnotelor și monedelor noi, denominarea, modificarea valorii etc)

Una din cele mai frecvente modalități de păstrare a economiilor pentru persoane fizice este **depozitul bancar**.

Depozit bancar = sume de bani, hârtii de valoare, obiecte de valoare depuse spre păstrare și fructificare la o banca și care vor fi restituite la solicitarea depunătorului.

Depozitele bancare pot fi:

- „la vedere” sau la termen - caz în care sumele pot fi retrase oricând; sunt purtătoare de dobânda simplă;
- „cu capitalizare” - caz în care sumele nu pot fi retrase decât la - „cu capitalizare” - caz în care sumele nu pot fi retrase decât la expirarea termenelor pentru care au fost constituite; sunt purtătoare de dobânda compusă, aduc un câștig mai mare decât depozitele la termen.

Venitul obținut din depozitele bancare este **dobânda**.

Factorii care influențează nivelul acestei dobânzi sunt:

- rata inflației;
- ratele dobânzilor practicate de alte bănci;
- impozitul pe venit.

Dobânda simplă se calculează în cazul în care perioada analizată este mai mică de 1 an, iar dobânda nu este capitalizată.

$$D = Cr \cdot d' \cdot n$$

Dobânda compusă se practică atunci când perioada de depunere este mai mare decât un an, iar dobânda este reinvestită la fiecare scadență.

$$D = Cr(1+d')^n - Cr$$

- în care: - D = dobânda
- Cr = depozit bancar
- d' = rată dobânzii la depuneri
- n = numărul de ani

Investirea pe piața de capital

Principalele variante de investire, care pot aduce câștig, sunt:

- investiții pe piața financiar – bancară;
- investiții pe piața mobilă;
- investiții în bijuterii;
- investiții în obiecte de valoare, obiecte de artă.

O piață mai puțin cunoscută pentru persoanele fizice, care poate oferi posibilități de investiții aducătoare de câștig, este piața de capital.

Piața de capital este piața pe care se tranzacționează diverse tipuri de titluri de valoare cum ar fi acțiunile, obligațiuni, titluri de stat și altele.

Majoritatea tranzacțiilor pe piața de capital constau în cumpărarea și vânzarea de acțiuni ale societăților cotate la BVB și Rasdaq, obiectul tranzacțiilor fiind deci părți din capitalul social al acelor firme. La BVB poate tranzacționa orice investitor român sau străin, dar numai prin intermediul unei companii de brokeraj.

Principalul motiv pentru care investitorii aleg să achiziționeze acțiuni de pe piața de capital nu este însă obținerea unui dividend, ci cumpărarea acțiunilor la un preț mai mic și vânzarea lor la un preț mai mare, obținând astfel un profit imediat. Pentru această cei mai mulți ar trebui să apeleze la un consultant financiar care cunoaște reglementările pieței de capital și sunt la curent cu tranzacțiile pe bursă.

Capitolul II RELAȚIA CONSUMATORULUI CU BĂNCILE

2.1 Ofertele bancare

O bancă este o instituție căreia i se acordă permisiunea de a efectua tranzacții cu bani. Potrivit reglementărilor care guvernează activitatea bancară din țara noastră, "Societățile bancare sunt persoane juridice al căror obiect principal de activitate îl constituie atragerea de fonduri de la persoane juridice și fizice, sub formă de depozite sau sau instrumente negociabile, plătibile la vedere sau la termen, precum și acordarea de credite" (Legea nr. 33/1991).

Oferta unei bănci către clienții săi derivă din însăși cele trei funcții principale ale băncilor:

- Să atragă depozitele bănești ale clienților, persoane fizice și juridice;
- Să permită clienților să-și retragă banii sau să-i transfere în alte conturi;
- Să acorde împrumuturi clienților care solicită credite, folosind depozitele atrase.

Băncile fac parte din sectorul terțiar, fiind considerate prestatori de servicii bancare.

Ele se plasează pe o poziție de intermediari între posesorii de disponibilități bănești și solicitanții acestora.

Oferta bancară reprezintă totalitatea serviciilor pe care banca le pune la dispoziția clienților săi. Deși activitatea bancară este încadrată în sfera serviciilor, în practică "produsul bancar" este o realitate incontestabilă.

Unii specialiști structurează oferta bancară în funcție de modul de solicitare a acesteia, în:

Produse bancare

- acordarea de credite;
- plasamente de obligațiuni emise de stat sau societăți particulare pentru procurarea de fonduri;
- atragerea de economii în depozite pe diferite termene;
- consultanță;
- gestionarea portofoliului de hârtii de valoare;
- schimb valutar;
- închirierea de seifuri

Servicii bancare

- evidența operațiunilor în conturi curente;
- operațiunile de casă;
- operațiunile privind instrumentele de plată și de credit;
- emiterea de scrisori de garanție bancară,

Deschiderea / Închiderea unui cont bancar

Deschiderea unui cont bancar

Oricine poate solicita deschiderea unui cont, la orice bancă. Totuși, unele persoane pot întâmpina dificultăți în a găsi o bancă dispusă să le accepte. Este posibil ca persoanelor care sunt date în judecată pentru neplata datoriilor sau celor care sunt declarate insolabile, să le fie permis să deschidă numai un cont simplu sau un cont de economii.

Cu un cont simplu poți:

- să depui bani în cont
- să retragi bani de la bancomat
- să plătești facturile uzuale

Acest tip de cont previne situația în care, persoanele care nu au un venit regulat, ar putea fi excluse din activitățile economice zilnice.

Cerințe de bază

Prin lege, banca are dreptul de a verifica:

- dacă aplicantul este eligibil din punct de vedere legal
- identitatea aplicantului
- adresa aplicantului
- înregistrările cu privire la insolvabilitatea nedeclarată

Documentele solicitate în mod obișnuit sunt: cartea / buletinul de identitate sau un alt act de identitate valabil, o factură recentă de utilități. Aceasta nu este o listă completă cu privire la actele care pot fi solicitate pentru deschiderea unui cont. Evident, cerințele pot varia în funcție de legislația națională. De asemenea, în funcție de legislația națională, minorii vor trebui să îndeplinească anumite condiții pentru a putea deschide un cont bancar. În România, vârsta minimă pentru a deschide un cont bancar de bază este 18 ani.

Informații pentru client

Așa cum banca are dreptul de a solicita informații despre tine și tu ai dreptul de a obține anumite informații. Pe toată durata contractului, banca este obligată atât prin lege, cât și prin codul de conduită să îți ofere informații cu privire la rata dobânzii, comisioanele practice, termenii și condițiile generale ale contractului.

Trebuie să fii anunțat cu privire la orice modificări ale termenilor și condițiilor contractuale după ce ai deschis contul.

Dacă decizi să îți transferi contul la o altă instituție financiară, banca trebuie să îți furnizeze toate informațiile cu privire la cont în termen de 3 zile de la primirea solicitării tale.

De asemenea, banca îți va închide contul curent când vei solicita acest lucru.

De asemenea, în condiții normale, banca nu îți va închide contul fără un preaviz de cel puțin 30 de zile.

Închiderea unui cont bancar

Clientul poate solicita închiderea contului, printr-o cerere semnată și prezentată băncii.

Închiderea contului va fi efectuată numai după achitarea de către client a tuturor sumelor pe care le datorează băncii (închiderea se va efectua cu condiția ca respectivul cont să nu aibă produse active atașate).

În cazul în care există un card de debit atașat contului curent, sau în cazul cardului de credit, închiderea contului la solicitarea clientului se va face în maxim 30 de zile calendaristice de la depunerea cererii.

Odată cu închiderea contului curent, banca va închide toate contractele legate de furnizarea serviciilor de plată, inclusiv cele de debit și ordine de plată emise cu data plății în viitor și va transfera la banca nouă disponibilul rămas în contul curent.

Banca își rezervă dreptul să închidă orice cont al clientului fără nicio notificare prealabilă, în oricare din următoarele cazuri:

- incidente bancare
- lipsa operațiunilor pe o perioadă de minim 6 luni consecutive

2.2. Economii și realizarea proiectelor familiei

În contextul unui proces de degradare continuă a creditării și de plafonare a economisirii, băncile, în încercarea de a atrage noi clienți, s-au axat pe dezvoltarea produselor de economisire care se adresează unor categorii speciale ale populației precum copii, studenți sau pensionari, precum și pe promovarea cardurilor de debit sau de credit din portofolii.

În ceea ce privește produsele de economisire pentru copii, acestea beneficiază de dobânzi mai mari și costuri reduse, comparativ cu variantele clasice de economisire.

Băncile oferă atât conturi de economii pentru copii, flexibile, întrucât permit depuneri și retrageri de bani oricând, precum și depozite la termen, deschise de părinți, tutori sau bunici în numele celor mici. Băncile nu percep comisioane pentru deschiderea, administrarea și închiderea contului.

Pe lângă rolul educativ pentru clienți, care înțeleg că economisirea pentru scopuri precise - cum ar fi studiile copiilor - este un lucru înțelept, prin utilizarea acestor instrumente de economisire, băncile obțin surse pe termen lung și posibilitatea de a-și fideliza clienții nu doar din generația actuală, dar și din generația viitoare.

De regulă, pentru deschiderea unui cont de economisire pentru copii sunt necesare actul de identitate al unui părinte / reprezentantului legal, certificatul de naștere / actul de identitate al titularului minor, documente care atestă calitatea de reprezentant legal, în cazul tutorelului / curatorului special, precum și contractul de depozit încheiat cu banca.

Câteva exemple:

Astfel, Kid Cont de la **Banca Transilvania** este un depozit cu acumulare și capitalizare anuală a dobânzii, constituit în numele minorilor cu vârsta cuprinsă între 0 și 17 ani fără o zi, pe o perioadă de minimum 1 an și maximum 17 ani.

Dobânzile oferite de bancă sunt de 6% pentru depozite constituite în lei, 3,5% la euro și 2,25% la dolari. Pentru fiecare perioadă de 12 luni de funcționare a depozitului Kid Cont, pentru toți clienții care și-au îndeplinit obligația de alimentare periodică a depozitului cu cel puțin suma aleasă, se acordă o bonificație suplimentară egală cu 1/12 din valoarea ultimei dobânzi plătite, fără a depăși 600 lei.

La împlinirea vârstei de 15 ani, minorul poate primi un card financiar.

Pentru constituirea unui depozit Kid Cont, suma minimă este de 300 de lei, respectiv 100 euro / 100 dolari.

Valoarea minimă obligatorie a depunerilor lunare este fixă, de 42 lei / 10 euro / 15 dolari.

Smart Kid de la **Banca Comercială Carpatica** este un depozit cu acumulare pe termen de 12 luni, cu prelungire automată. Suma minimă pentru constituire este de 250 lei / 60 euro, iar suma pentru fiecare alimentare ulterioară este de minimum 42 lei / 10 euro.

Dobânda este fixă la constituire și variabilă la fiecare prelungire automată a depozitului. Banca oferă o bonificație de 6,25% la depozitele în lei și de 3,75% la cele în euro.

La fiecare prelungire automată a depozitului, instituția acordă un bonus la dobânda în vigoare de 0,25% la lei și de 0,15% la euro.

Planul de economii pentru copii "Creștem împreună" de la **Raiffeisen Bank** vine cu o dobândă de 5,50% pentru economiile în lei și de 3% pentru cele în euro. Banca percepe un comision de lichidare plan de economii în euro, înainte de a treia aniversare, de 1%.

Suma minimă necesară pentru constituirea depozitului este 150 lei sau 200 euro. Rata anuală a dobânzii pentru conturile în lei este fixă pe perioade de câte un an; pentru economiile în euro, rată anuală a dobânzii este fixă pentru primii 3 ani, după care fixă pe perioade de câte 1 an.

Limita minimă necesară pentru deschiderea unui depozit pentru copii la **CEC Bank** este de 500 lei / 200 euro, iar pentru depuneri ulterioare, suma minimă este de 100 lei / 50 euro. Termenul de constituire este de 12 luni. Banca oferă o bonificație de 5,5% pentru depozitele constituite în moneda națională și de 3% pentru cele în euro.

Rata anuală a dobânzii este fixă pe perioada de constituire a depozitului.

Disponibil în lei, euro sau dolari, Contul Junior de la **UniCredit Țiriac Bank** este un cont de economii deschis de către părinte sau tutore pentru copiii cu vârstă de până la 18 ani. Valoarea minimă a unui depozit lunar este de 5 euro, instituția oferind o dobândă de 4% pentru economiile în lei, 1,5% la euro și 1,25% la dolari.

2.3. Creditul de consum

Creditul pentru persoane fizice

Creditul bancar este un credit acordat de către bănci persoanelor fizice sau juridice pe termen scurt, mijlociu sau lung. Pentru diferite proiecte (achiziționarea unei locuințe, case de vacanță, autoturisme, alte nevoi personale), băncile creează oferte de creditare.

Sistemul bancar vine astfel în întâmpinarea nevoilor menajelor prin finanțarea unor proiecte pentru care acestea nu dispun de bani suficienți.

Atunci când au nevoie de un împrumut, persoanele fizice se orientează asupra:

- nivelului ratei dobânzii și nivelului dobânzii anuale efective (DAE) care reprezintă costul total al creditului. Deci, DAE trebuie să cuprindă, în afară de nivelul ratei dobânzii, și alte costuri precum: comision de analiză, comision de acordare, comision de administrare, comision de rambursare etc.
- solicitarea / nesolicitarea de garanții. Garanțiile pot să constea în bunuri, imobile, polițe de asigurare etc.
- prețul bunului pe care dorim să-l achiziționăm (prețul CIP – cel mai mic preț, care nu include taxe; prețul DDP – prețul care trebuie plătit și include taxe);
- gradul de îndatorare admis;
- modalitatea de rambursare se referă la modul în care banii împrumutați urmează să fie înapoiați băncilor.
- Rambursarea se poate face în rate lunare fixe, rate descrescătoare, rambursare în avans a unei părți din creditul acordat.
- documente solicitate de bănci pot diferi de la o bancă la altă;
- rapiditatea acordării creditului. Timpul de analiză a unui dosar prin care se solicită credit este diferit de la o bancă la altă, iar clienții doresc să obțină cât mai repede creditul solicitat.

- dovadă de bun platnic. Odată cu instituirea unui sistem de supraveghere, băncile au acces la date cu privire la corectitudinea achitării împrumuturilor anterioare sau a unor credite care încă nu s-au stins.

Creditul imobiliar sau ipotecar

Creditul imobiliar și cel ipotecar denumesc ofertele de creditare pentru achiziționarea unei locuințe.

Creditul ipotecar este destinat activității imobiliare și se bazează în principiu pe proprietatea privată. El presupune o convenție între creditor și împrumutat care cuprinde în esență proprietatea (ca garanție a rambursării împrumutului), condițiile și scadențele, penalitățile și circumstanțele în care se poate pierde proprietatea.

Deci este vorba de posibilitatea de a garanta creditul chiar cu imobilul achiziționat, fără a mai fi nevoie de giranți sau alte tipuri de garanții.

În concluzie, creditul ipotecar se garantează cu ipotecă pe imobil, în timp ce creditul imobiliar se poate garanta și cu alte tipuri de garanții (giranți, alte imobile). Se consideră în general că prin creditul imobiliar se pot finanța și construcții de imobile, în timp ce prin credit ipotecar acest lucru nu este posibil, deoarece este imposibil să fie ipotecat un imobil inexistent.

Creditul de consum

Creditul de consum se acordă pe termen scurt sau mijlociu persoanelor individuale pentru acoperirea valorii mărfurilor și serviciilor procurate din comerț. Băncile acordă persoanelor fizice mai multe tipuri de credite: credite pentru bunuri de consum, credite pentru nevoi personale, credite imobiliare sau ipotecare, credite pentru studii, pentru construcții, amenajări sau redecorări de locuințe, pentru călătorii și vacanțe, overdraft etc.

Câteva dintre cele mai utilizate tipuri de credite de consum sunt:

- a) creditul auto, care poate fi folosit pentru achiziționarea autoturismelor sau motocicletelor noi sau autoturismelor second - hand;
- b) creditul pentru studii, este un produs bancar menit să susțină demersul unei pregătiri profesionale solide;
- c) overdraft sau descoperirea de cont oferă clientului posibilitatea de a retrage numerar sau de a realiza plăți până la o anumită limită, care depășește soldul (nivelul din prezent) disponibil sau din contul curent. Avantajul este: clientul poate folosi acești bani când este necesar, fiind returnați prin alimentarea contului (nu există o rată lunară fixă), iar dobânda care trebuie plătită este aplicată numai pentru suma de bani care a fost utilizată și pentru zilele când aceste fonduri au fost folosite.
- d) creditul pentru nevoi personale, este cel mai frecvent utilizat credit pentru consum. Documentele necesare pentru obținerea unui credit de nevoi personale sunt:

- Cererea și contractul de credit;
- Copie după actul de identitate;
- Declarație de acord;
- Ultima factură de telefon fix sau mobil sau un alt document care să dovedească adresa curentă;
- Adeverință de venit și copie după filă din Registrul de evidență a salariaților, pentru salariați;
- Copie după cuponul de pensie pe luna curentă sau precedentă și copie după decizia de pensionare.

De regulă, pentru diferite tipuri de credite, unele bănci solicită potențialilor clienți Fișa scoring. Aceasta este un instrument folosit în evaluarea profilului solicitantului creditului, care stabilește capacitatea acestuia de a rambursa creditul.

2.4. Mijloace de plată

Prin Legea nr.70/2015 pentru întărirea disciplinei financiare privind operațiunile de încasări și plăți în numerar și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 193/2002 privind introducerea sistemelor moderne de plată au fost stabilite NOI MĂSURI ȘI PLAFOANE privind operațiunile de încasări și plăți în numerar. Noile reguli și plafoane sunt aplicabile începând cu 09 mai 2015.

1. REGULA GENERALĂ: Potrivit legii, categoriile de persoane care au obligația să realizeze operațiunile de încasări și plăți în LEI/VALUTĂ numai prin instrumente de plată fără numerar (persoane vizate) sunt:

- persoane juridice;
- persoane fizice autorizate;
- întreprinderi individuale;
- întreprinderi familiale;
- liber profesioniști;
- persoane fizice care desfășoară activități în mod independent;
- asocieri și alte entități cu sau fără personalitate juridică.

2.1. EXCEPȚIILE – PLAFOANE PERMISE

A. Persoanele vizate pot efectua operațiuni de încasări și plăți în numerar, în următoarele condiții / limite:

– cu alte persoane vizate

- încasări în limita unui plafon zilnic de 5.000 lei / persoană;
- plăți în numerar în limita unui plafon zilnic de 5.000 lei / persoană, dar nu mai mult de un plafon total de 10.000 lei / zi;
- plăți în numerar reprezentând avansuri spre decontare, în limita unui plafon zilnic de 5.000 lei / fiecare persoană care a primit avansuri spre decontare;
- plăți în numerar către magazinele de tipul cash and carry în limita unui plafon zilnic total de 10.000 lei;

– cu persoane fizice

- încasări în numerar de la persoane fizice în limita unui plafon zilnic de 10.000 lei / persoană fizică, reprezentând contravaloarea unor livrări de bunuri sau a unor prestări de servicii, cesiuni de creanțe, primiri de împrumuturi sau alte finanțări;
- plăți în numerar către persoane fizice în limita unui plafon zilnic de 10.000 lei / persoană fizică, în cazul tranzacțiilor reprezentând contravaloarea unor achiziții de bunuri sau a unor prestări de servicii, dividende, cesiuni de creanțe sau alte drepturi și restituiri de împrumuturi sau alte finanțări.

B. Magazinele de tipul cash and carry pot efectua încasări de la persoanele vizate în limita unui plafon zilnic de 10.000 lei / persoană.

C. Plafoanele/restricțiile nu se aplică în cazul livrărilor / prestărilor cu plata în rate, în condițiile în care între persoanele vizate și persoanele fizice sunt încheiate contracte de vânzare - cumpărare cu plata în rate, conform legii.

2.2. TRANZACȚII ÎN NUMERAR PERMISE ÎNTRE PERSOANE FIZICE:

Se pot efectua operațiunile de încasări și plăți în numerar între persoanele fizice în limita unui plafon zilnic de 50.000 lei / tranzacție, în cazul transferului dreptului de proprietate asupra unor bunuri sau drepturi, a prestării de servicii, precum și cele reprezentând acordarea / restituirea de împrumuturi.

3. OPERAȚIUNI INTERZISE

- încasările fragmentate în numerar de la beneficiari pentru facturile a căror valoare este mai mare de 5.000 lei și, respectiv, de 10.000 lei, în cazul magazinelor de tipul cash and carry, precum și fragmentarea facturilor pentru o livrare de bunuri sau o prestare de servicii a căror valoare este mai mare de 5.000 lei, respectiv de 10.000 lei;

- plățile fragmentate în numerar către furnizorii de bunuri și servicii pentru facturile a căror valoare este mai mare de 5.000 lei și, respectiv, de 10.000 lei, către magazinele de tipul cash and carry. Persoanele care intră sub incidența acestor reglementări pot achita facturile cu valori care depășesc plafonul de 5.000 lei, către furnizorii de bunuri și servicii, respectiv de 10.000 lei, către magazinele de tipul cash and carry, astfel: 5.000 lei / 10.000 lei în numerar, suma care depășește acest plafon putând fi achitată numai prin instrumente de plată fără numerar,

- încasările și plățile fragmentate în numerar pentru tranzacțiile mai mari de 50.000 lei, precum și fragmentarea unei tranzacții mai mari de 50.000 lei, în cazul operațiunilor efectuate între persoane fizice;

- plățile fragmentate în numerar către persoane fizice, pentru tranzacțiile mai mari de 10.000 lei, reprezentând cesiuni de creanțe, primiri de împrumuturi sau alte finanțări, precum și contravaloarea unor livrări de bunuri sau a unor prestări de servicii.

4. OPERAȚIUNI EXCEPTATE – Plafoanele - limită nu se aplică pentru următoarele operațiuni:

a) depunerea de numerar în conturile deschise la instituțiile de credit / de plată autorizate de BNR, inclusiv în automatele de încasări în numerar;

b) plata cheltuielilor de deplasare în interes de serviciu, în limita sumelor convenite pentru plata transportului, a diurnei, a indemnizației și a cazării pe timpul deplasării, precum și a cheltuielilor neprevăzute efectuate în acest sens;

c) plata în numerar a impozitelor, taxelor, contribuțiilor, amenzilor și a altor obligații datorate bugetului general consolidat al statului;

d) retragerea de numerar din conturi deschise la instituțiile de credit/de plată autorizate de BNR pentru plata salariilor și a altor drepturi de personal prevăzute de lege și pentru alte operațiuni de plăți efectuate către persoanele fizice, altele decât cele prevăzute la art. 4 alin. (4) din lege;

e) transferarea de sume prin intermediul instituțiilor care prestează servicii de plată autorizate de BNR/ în alt stat membru UE;

f) depunerea de numerar în automate ce funcționează pe baza acceptatoarelor de bancnote sau monede.

5. CURS DE SCHIMB – Prevederile legii se aplică și operațiunilor de încasări și plăți în valută efectuate pe teritoriul României. Încadrarea în plafoanele prevăzute de prezentul capitol se efectuează în funcție de cursul de schimb valutar, comunicat de Banca Națională a României, de la data efectuării operațiunilor de încasări sau plăți.

6. SANCTIUNI:

Nerespectarea:

- realizării operațiunilor de încasări și plăți efectuate de persoane menționate la pct.1 de la / către oricare dintre aceste categorii de persoane, numai prin instrumente de plată fără numerar, definite potrivit legii;
- interdicției privind încasările fragmentate în numerar de la beneficiari pentru facturile a căror valoare este mai mare de 5.000 lei și, respectiv, de 10.000 lei, în cazul magazinelor de tipul cash and carry, precum și fragmentarea facturilor pentru o livrare de bunuri sau o prestare de servicii a căror valoare este mai mare de 5.000 lei, respectiv de 10.000 lei;
- interdicției privind plățile fragmentate în numerar către furnizorii de bunuri și servicii pentru facturile a căror valoare este mai mare de 5.000 lei și, respectiv, de 10.000 lei, către magazinele de tipul cash and carry. Persoanele menționate la pct.1, pot achita facturile cu valori care depășesc plafonul de 5.000 lei, către furnizorii de bunuri și servicii, respectiv de 10.000 lei, către magazinele de tipul cash and carry, astfel: 5.000 lei / 10.000 lei în numerar, suma care depășește acest plafon putând fi achitată numai prin instrumente de plată fără numerar;
- plafonului zilnic de 10.000 lei de la o persoană, în cazul operațiunilor de încasări în numerar efectuate de la persoane fizice, reprezentând cesiuni de creanțe, primiri de împrumuturi sau alte finanțări, precum și contravaloarea unor livrări de bunuri sau a unor prestări de servicii;
- interdicției privind încasările fragmentate de la o persoană, cu o valoare mai mare de 10.000 lei, precum și fragmentarea tranzacțiilor reprezentând cesiuni de creanțe, primiri de împrumuturi sau alte finanțări, respectiv fragmentarea unei livrări de bunuri sau a unei prestări de servicii, cu valoare mai mare de 10.000 lei;
- plafonului zilnic de 10.000 lei către o persoană, în cazul operațiunilor de plăți în numerar către persoane fizice, reprezentând contravaloarea unor achiziții de bunuri sau a unor prestări de servicii, dividende, cesiuni de creanțe sau alte drepturi și restituiri de împrumuturi sau alte finanțări, sau fragmentarea plăților în numerar către o persoană, pentru tranzacțiile mai mari de 10.000 lei;

- pentru facturile stornate, aferente bunurilor returnate și / sau serviciilor care nu au fost prestate, cu valori mai mari de 5.000 lei, respectiv 10.000 lei, în cazul magazinelor de tipul cash and carry, restituirea sumelor aferente poate fi efectuată astfel: 5.000 lei, respectiv 10.000 lei în numerar, sumele care depășesc aceste plafoane putând fi restituite numai prin instrumente de plată fără numerar;
- în cazul returnării de bunuri de către persoanele fizice și, respectiv, neprestării de servicii către persoanele fizice, restituirea sumelor aferente poate fi efectuată în numerar în limita a 10.000 lei, sumele care depășesc acest plafon putând fi restituite numai prin instrumente de plată fără numerar'
- plafonului zilnic de 50.000 lei / tranzacție, în cazul operațiunilor de încasări și plăți în numerar între persoanele fizice efectuate ca urmare a transferului dreptului de proprietate asupra unor bunuri sau drepturi, a prestării de servicii, precum și cele reprezentând acordarea/restituirea de împrumuturi, precum și a încasărilor/plăților fragmentate în numerar pentru tranzacțiile mai mari de 50.000 lei, precum și fragmentarea unei tranzacții mai mari de 50.000 lei, **constituie contravenții și se sancționează cu amendă de 10% din suma încasată/plătită care depășește plafonul stabilit pentru fiecare tip de operațiune, dar nu mai puțin de 100 lei** (dacă nu au fost săvârșite în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să constituie infracțiuni, prin derogare de la prevederile art. 8 din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările și completările ulterioare).

Nerespectarea:

- interdicției privind acordarea oricăror avantaje clienților, pentru efectuarea de plăți în numerar
- interdicției de către Trezoreria Statului, instituțiile de credit, instituțiile emitente de monedă electronică, instituțiile care prestează servicii de plată, autorizate de Banca Națională a României sau autorizate în alt stat membru al Uniunii Europene și notificate către Banca Națională a României, potrivit legii, instituțiile financiare nebankare și entitățile care efectuează operațiuni de schimb valutar, definite potrivit legii, pentru operațiunile specifice activității pentru care acestea au fost autorizate, precum și operatorii din domeniul jocurilor de noroc, privind eliberarea de sume în numerar, peste plafonul de 5.000 lei / persoană dar nu mai mult de 10.000 lei / zi, către persoanele menționate la pct. 1, sau către sucursalele/sediile secundare ale persoanelor juridice
- interdicției de către persoanele menționate la pct.1, precum și de către sucursalele / sediile secundare ale persoanelor juridice, privind fragmentarea solicitărilor de eliberare de numerar care conduce la depășirea plafonului de 5.000 lei / persoană dar nu mai mult de 10.000 lei / zi, **constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 3.000 lei la 4.500 lei.**

2.5. Avantaje și riscuri în relația consumatorului cu banca

Avantajele consumatorilor în relația cu băncile

- modalitate mai sigură de păstrare banilor (economisire);
- dobânzi la depozite și alte produse bancare;
- mobilitate oferită prin utilizarea de carduri (debit / credit) și internet banking (operațiuni bancare realizate de acasă sau de la distanță);
- finanțări (credite) ce pot fi obținute de către consumatori atunci când au nevoie de sume pentru achiziții mai mari (de exemplu: o locuință, sediu de firmă);
- asigurări în cazul unor pierderi financiare;

Limitarea riscurilor în relația consumatorilor cu băncile Asigurarea persoanelor fizice

Asigurarea este o garanție acordată de un asigurător asiguratului sau, de a indemniza eventualele pagube, în schimbul unei prime sau cotizații. Asigurarea este un proces economico – social necesar și obiectiv, deoarece acționează ca un mijloc de protecție: despăgubește pierderile financiare acoperite prin riscuri asigurate.

Pentru a putea beneficia de o asigurare este nevoie de semnarea unui contract, numit “contract de asigurare”.

Principalele elemente ale contractului de asigurare sunt:

Asigurătorul este persoana juridică care, în schimbul unei prime de asigurare (sumă de bani) încasată de la asigurați, își asumă răspunderea de a acoperi pagubele produse bunurilor asigurate, de a plăti suma asigurată la producerea unui anumit eveniment în viața persoanelor asigurate.

Asiguratul este persoana fizică care, în schimbul unei prime de asigurare plătite asigurătorului, își asigură bunurile și viața împotriva unor calamități naturale, a unor accidente sau care se asigură împotriva unor evenimente care se pot întâmpla.

Beneficiarul asigurării este persoana care are dreptul de a încasa suma asigurată sau despăgubirea, fără să fie neapărat parte la contractul de asigurare.

Prima de asigurare este suma de bani pe care asiguratul o plătește asigurătorului, pentru ca acesta din urmă să-și poată constitui fondul de asigurare necesar achitării despăgubirii sau sumei asigurate în momentul în care se produce riscul asigurat.

Riscul asigurat se referă la un eveniment sau fenomen care, odată produs, din cauza efectelor sale, îl obligă pe asigurător să plătească asiguratului sau beneficiarului despăgubirea sau suma asigurată.

Riscul poate fi previzibil sau imprevizibil.

Asigurări obligatorii și asigurări facultative

Piața asigurărilor reprezintă, în general, locul unde se întâlnesc, în mod regulat, cererea și oferta de asigurare.

Cerea de asigurare este reprezentată de persoanele fizice care doresc să încheie asigurări într-un anumit moment.

Oferta de asigurare este reprezentată de produsele societăților specializate.

Tipuri de asigurări:

- a) asigurări obligatorii – sunt acelea care se bazează pe principiul obligativității prin lege (exemple: RCA, asigurări obligatorii de locuințe - din iulie 2010);
- b) asigurări facultative – se încheie numai în baza acordului de voință al părților (exemple: asigurări de viață, asigurări auto facultative: CASCO, pensii private etc.).

Capitolul III – CALITATEA DE CONSUMATOR A TÂNĂRULUI , DREPTURILE CONSUMATORULUI ȘI INSTITUȚII CARE APARĂ ACESTE DREPTURI. BUGETUL FAMILIEI.

3.1 Conceptul de Consumator

Conform DEX – consumator este persoana care consumă bunuri materiale pentru satisfacerea nevoilor sale.

Consumatorul în sens de persoană care trăiește într-o comunitate, nu utilizează / consumă numai bunuri ci și servicii (de ex. bancare, educaționale, sociale, utilități, turistice etc) Indiferent de vârstă orice persoană este un consumator, numai că în funcție de vârstă nevoile, cantitatea și calitatea bunurilor și serviciilor consumate diferă.

3.2 Comportamentul consumatorului

În sens restrâns comportamentul consumatorului reflectă "conduita oamenilor în cazul cumpărării și/sau consumului de bunuri și servicii", iar în sens larg el cuprinde "întreaga conduită a utilizatorului final de bunuri materiale și imateriale, incluzând, de exemplu, și comportamentul alegătorilor, al pacienților unui medic sau al enoriașilor față de biserică".

Comportamentul consumatorului prezintă câteva trăsături caracteristice:

- comportamentul consumatorului este un sistem complex de manifestări, atitudini, motivații, decizii;
- comportamentul consumatorului este dinamic, atât datorită evoluției în timp a generației de consumatori (tinerii de exemplu) confrunțați cu schimbările pe care ei le produc, cât și datorită apariției de noi factori ce influențează direct comportamentul acestora. Această înseamnă că multe enunțuri referitoare la comportamentul consumatorului vor deveni probabil nepotrivite în timp, o dată cu schimbarea concepțiilor și a condițiilor sociale;
- comportamentul consumatorilor determină interacțiuni și de aceea este important de știut "ce cred consumatorii (percepție), ce simt (impresie) și ce fac (conduită), care sunt lucrurile și locurile care influențează" comportamentul consumatorului, care este reacția individului la diferitele variabile care acționează asupra sa;
- comportamentul consumatorilor determină schimburi între oameni, astfel încât, în urma tranzacțiilor efectuate, atât comercianții cât și cumpărătorii să își satisfacă interesele;
- sfera comportamentului consumatorului se lărgeste, mai ales datorită dezvoltării și diversificării sectorului serviciilor în sfera nelucrativă.

În general, calitatea de consumator o deține orice persoană, fizică sau juridică, al cărei comportament este îndreptat spre satisfacerea necesităților individuale sau ale grupului de apartenență. Întrucât comportamentul consumatorului implică și alte persoane sau este dependent de comportamentul acestora, trebuie abordat ca o categorie socială deosebit de complexă, cu două părți relativ distincte, între care există o permanentă interacțiune: comportamentul de cumpărare și comportamentul de consum.

Astfel comportamentul consumatorului poate fi exemplificat printr-o serie de întrebări pe care individul și le pune în procesul de consum (achiziție în vederea consumului).

Tabel 1. Exemple de întrebări privind comportamentul consumatorului

Cine?	Ce?	De ce?	Cum?	Când?	De unde?	Cât de des?
Studenti	Cărți	Li se cere	Aflare de la profesori, colegi	După prima ora de curs	Librărie	Când apar
Tânăra absolventă	Rochie	Pentru angajare	Alegere conservatoare	Măine	Magazin cu prețuri mici	O dată pe an
Soțul	Ceas	Cadou	Caută prin magazine	Peste două săptămâni	Bijutier local	O dată

3.3 Drepturile consumatorului

Drepturile consumatorului sunt definite prin „Legea privind codul consumului, legea nr. 296/2004, republicat 2008 Codul Consumului, Republicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 224 din 24 martie 2008”.

Astfel articolele de lege care legiferează drepturile consumatorului sunt:

Art. 3

Actele normative privind protecția consumatorilor nu trebuie să includă bariere în calea liberei circulații a mărfurilor și serviciilor.

Art. 4

Principiile de bază ale protecției consumatorilor sunt:

a) contradictorialitatea - presupune asigurarea posibilității persoanelor aflate pe poziții divergente de a se exprima cu privire la orice act sau fapt care are legătură cu posibila încălcare a dispozițiilor privind protecția consumatorilor;

b) celeritatea procedurii de cercetare - presupune obligația autorității competente în domeniul protecției consumatorilor de a proceda, fără întârziere, la cercetarea sesizării consumatorilor, cu respectarea drepturilor persoanelor implicate și a regulilor prevăzute de lege;

c) proporționalitatea - conform căreia trebuie respectat un raport corect între gravitatea sau consecințele faptei constatate, circumstanțele săvârșirii acesteia și măsură sancționatorie aplicată;

d) legalitatea măsurilor propuse/dispuse - presupune ca autoritățile competente nu pot propune/dispune decât măsurile prevăzute de lege;

e) confidențialitatea - obligația personalului din cadrul autorităților competente de a păstra confidențialitatea datelor, actelor, informațiilor de orice natură, prin a căror divulgare se pot aduce prejudicii persoanelor fizice sau juridice, care sunt sau pot fi menționate în aceste informații;

f) recunoașterea reciprocă - orice produs legal fabricat sau comercializat într-un stat membru al Uniunii Europene sau în Turcia ori fabricat în mod legal într-un alt stat aparținând Spațiului Economic European este admis pe teritoriul României, dacă oferă un grad echivalent de protecție cu cel impus de normele române.

Art. 5

Statul, prin autoritatea centrală cu atribuții în domeniul protecției consumatorilor, are drept obiective:

a) protecția consumatorilor împotriva riscului de a achiziționa un produs sau de a li se presta un serviciu care ar putea să le prejudicieze viața, sănătatea sau securitatea ori să le afecteze drepturile și interesele legitime;

b) promovarea și protecția intereselor economice ale consumatorilor;

c) accesul consumatorilor la informații complete, corecte și precise asupra caracteristicilor esențiale ale produselor și serviciilor, astfel încât decizia pe care o adoptă în legătură cu acestea să corespundă cât mai bine nevoilor lor;

- d) educarea consumatorilor;
- e) despăgubirea efectivă a consumatorilor;
- f) sprijinirea consumatorilor sau a altor grupuri sau organizații reprezentative de a se organiza, pentru a-și expune opiniile în procesele de luare a unei decizii care îi privește;
- g) promovarea cooperării internaționale în domeniul protecției consumatorilor și participarea la schimburile rapide de informații;
- h) prevenirea și combaterea, prin toate mijloacele, a practicilor comerciale abuzive și a prestării serviciilor, inclusiv a celor financiare care pot afecta interesele economice ale consumatorilor.

Drepturile Consumatorului

Consumatorii beneficiază de următoarele drepturi:

- a) de a fi protejați împotriva riscului de a achiziționa un produs sau de a li se presta un serviciu care ar putea să le prejudicieze viața, sănătatea sau securitatea ori să le aducă atingere drepturilor și intereselor legitime;
- b) de a fi informați complet, corect și precis, asupra caracteristicilor esențiale ale produselor și serviciilor, astfel încât decizia pe care o adoptă în legătură cu acestea să corespundă cât mai bine nevoilor lor, precum și de a fi educați în calitatea lor de consumatori;
- c) de a avea acces la piețe care le asigură o gamă variată de produse și servicii de calitate;
- d) de a fi despăgubiți în mod real și corespunzător pentru pagubele generate de calitatea necorespunzătoare a produselor și serviciilor, folosind în acest scop mijloace prevăzute de lege;
- e) de a se organiza în asociații ale consumatorilor, în scopul apărării drepturilor și intereselor lor;
- f) de a refuza încheierea contractelor care cuprind clauze abuzive, conform prevederilor legale în vigoare;
- g) de a nu li se interzice de către un operator economic să obțină un beneficiu prevăzut în mod expres de lege.

3.4 Instituțiile de stat care asigură Protecția consumatorului

Protecția consumatorilor reprezintă una din coordonatele principale ale politicilor sociale promovate de către guvernul oricărui stat. Totodată, ea trebuie, datorită importanței pe care o prezintă, să se constituie într-o politică de sine stătătoare cu obiective, priorități și instrumente proprii.

În prezent consumatorul, în calitatea sa de purtător al cererii, a devenit un real partener de piață. Comportamentul consumatorilor afectează din ce în ce mai multe întreprinderi, organizații și instituții; de aceea, rolul consumatorului în întregul angrenaj al pieții este în continuă creștere.

Relațiile complexe dintre agenții economici generează aspecte extrem de diverse care pot face obiectul unor programe de protecție a consumatorilor. Atât guvernele, cât și alte organisme care activează în domeniul protecției consumatorilor își stabilesc anumite structuri și domenii pentru programele lor.

Dar sunt anumite domenii ale protecției consumatorilor care prezintă o importanță deosebită pentru toate guvernele, asociațiile, instituțiile și organismele cu atribuții în protecția consumatorilor. Aceste domenii sunt:

- îmbunătățirea consumului populației prin politicile sociale ale statelor;
- asigurarea calității bunurilor și serviciilor oferite spre vânzare în cadrul pieței;
- asigurarea unui sistem de prețuri în concordanță cu cerințele pieței și cu calitatea produselor;
- crearea unui sistem de informare util pentru consumatori; apărarea consumatorilor împotriva practicilor comerciale agresive și a publicității mincinoase.

Organizația Națiunilor Unite a stabilit, prin rezoluția 39/248 din aprilie 1985, o serie de principii directoare pentru protecția consumatorilor, menite să asigure guvernelor tuturor țărilor un cadru care să poată fi folosit în elaborarea și fundamentarea politicii și legislației pentru protecția consumatorilor.

Legislație

În România a fost adoptată o legislație diversificată privind interesele și drepturile consumatorilor. Această legislație cuprinde atât acte normative cu caracter general, cât și acte normative specifice unor domenii cum ar fi:

- etichetarea alimentelor;
- produse alimentare;
- produse nealimentare;
- prestări servicii.

În România protecția consumatorului, în ansamblul ei este reglementată de Ordonanța Guvernului nr. 21/1992, cu modificările și completările ulterioare.

Detalii despre actele normative în domeniul protecției consumatorului se pot găsi pe site-ul **Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorului**.

La aceeași adresă se pot găsi informații despre actele normative europene în domeniul protecției consumatorului.

Organizații

Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor

Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (ANPC) este instituția guvernamentală din România cu atribuții în domeniul protecției consumatorului. ANPC reprezintă biroul unic de legătură responsabil cu aplicarea Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 privind protecția consumatorului.

Pe lângă ANPC, mai sunt și alte instituții guvernamentale care au responsabilități privind protecția consumatorului, în domeniile specifice de activitate, conform HG 244/2007, astfel: **Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Sănătății, Ministerul Administrației și Internelor, Banca Națională a României, Consiliul Național al Audiovizualului (CNA).**

Detalii despre organizarea și activitatea ANPC se pot găsi pe site-ul propriu, la adresa: <http://www.anpc.gov.ro/anpc/index.php>

Consiliul Concurenței

Consiliul Concurenței este autoritatea administrativă autonomă care are drept scop protejarea și stimularea concurenței pentru asigurarea unui mediu concurențial normal, în vederea promovării intereselor consumatorilor.

Consiliul Concurenței a fost înființat prin Legea concurenței nr. 21/1996, modificată și completată prin Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 121/2003 (**Repertoriul legislativ al Camerei Deputaților; Ministerul Justiției**).

Rolul Consiliului Concurenței, în calitate de autoritate administrativă autonomă are două dimensiuni: una corectivă privind restabilirea și menținerea un mediu competitiv normal, iar cealaltă, dimensiunea preventivă de monitorizare a piețelor și supravegherea actorilor pe aceste piețe.

În conformitate cu prevederile Legii concurenței, Consiliul Concurenței are drept scop protejarea și stimularea concurenței pentru asigurarea unui mediu concurențial normal, în vederea promovării intereselor consumatorilor.

Mai multe informații despre rolul, structura și atribuțiile Consiliului Concurenței, precum și despre cadrul legislativ în domeniul concurenței se pot afla de pe site-ul Consiliului, la adresa: <http://www.consiliulconcurentei.ro>

Centrul European al Consumatorilor - România

alte informații similare, puteți accesa site-ul Centrului European al Consumatorilor -filiala din România, la adresa: <http://www.eccromania.ro>

Puteți consulta, de asemenea, site-ul Centrului European al Consumatorilor, la adresa http://ec.europa.eu/consumers/ecc/index_en.htm

Consumers International

Consumers International reprezintă federația mondială a grupurilor consumatorilor care, lucrând împreună cu membrii săi, acționează ca singură voce independentă și autorizată în sprijinul consumatorilor la nivel mondial.

Înglobând mai mult de 220 de organizații membre din 115 țări, Consumers International acționează pentru edificarea unei mișcări internaționale puternice care să contribuie la protecția consumatorilor de pretutindeni.

Detalii referitoare la Consumers International se pot găsi pe site-ul acestei organizații la adresa:

<http://www.consumersinternational.org>

SOLVIT

SOLVIT este o rețea de soluționare a problemelor, în cadrul căreia statele membre ale UE conlucrează pentru a soluționa, fără utilizarea procedurilor legale, problemele survenite din cauza aplicării necorespunzătoare a legislației privind piața internă de către autoritățile publice. În fiecare stat membru al Uniunii Europene (precum și în Norvegia, Islanda și Lichtenstein) există un centru SOLVIT.

Centrele SOLVIT pot sprijini rezolvarea plângerilor provenite atât din partea cetățenilor, cât și a întreprinderilor. Acestea fac parte din administrația națională și se angajează să furnizeze soluții reale pentru problemele prezentate, într-un termen de zece săptămâni.

Serviciile furnizate de către SOLVIT sunt gratuite.

SOLVIT funcționează din luna iulie 2002. Comisia Europeană coordonează rețeaua, a cărei funcționare este asigurată de către statele membre, furnizează baza de date, iar după caz, ajută la soluționarea mai rapidă a problemei.

Plângerile oficiale primite de către Comisie, pentru care se întrevede o posibilitate reală de a fi soluționate altfel decât pe cale juridică, sunt trimise de asemenea către SOLVIT.

Detalii despre modul de acțiune al SOLVIT, despre problemele în soluționarea cărora SOLVIT poate interveni, despre standarde de calitate și performanță și multe alte informații utile se pot afla de pe site-ul SOLVIT la următoarea adresă:

http://ec.europa.eu/solvit/site/index_ro.htm

Depunerea unei reclamații

Un cetățean sau o organizație legal constituită, se pot adresa autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, serviciilor publice descentralizate ale ministerelor și ale celorlalte organe centrale, companiilor și societăților naționale, societăților comerciale de interes județean sau local, prin intermediul unei cereri, reclamații, sesizări sau propuneri. Pentru această, este nevoie de întocmirea și depunerea unei petiții.

La aceeași pagină se pot găsi informații utile despre comisariatele județene pentru protecția consumatorilor și despre întocmirea unei reclamații în domeniul transporturilor aeriene.

Ziua mondială a drepturilor consumatorilor

Ziua mondială a drepturilor consumatorilor este marcată în fiecare an la 15 martie, fiind axată pe informarea populației asupra importanței cunoașterii și protejării drepturilor oamenilor în calitate de consumatori.

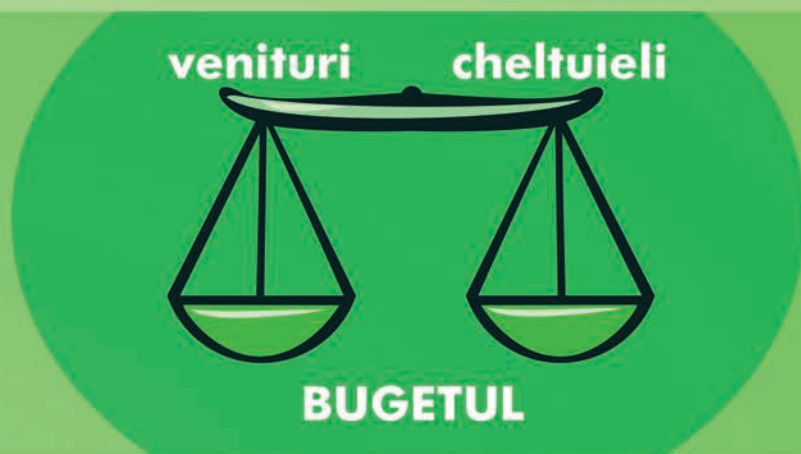

În acest an, tema propusă este "Dreptul consumatorului la o hrană sănătoasă". Dietele nesănătoase reprezintă patru dintre cele mai importante zece cauze de deces la nivel mondial, acestea fiind: excesul de greutate și obezitatea, hipertensiunea arterială, nivelul crescut al glucozei din sânge și colesterol mărit. Doar problemele cauzate de obezitate sunt estimate la un cost de 2.000 de miliarde de dolari pe an. Acesta este motivul pentru care "Consumers International" (CI) a ales această temă pentru ediția din acest an a Zilei mondiale a drepturilor consumatorilor, în încercarea de a ajuta consumatorii să aleagă o alimentație sănătoasă.

Pornind de la tema zilei, și la noi în țară, în multe orașe, sunt organizate numeroase evenimente, precum seminarii, acțiuni de informare în școli și piețe, supermarketuri etc., pentru creșterea gradului de conștientizare a drepturilor de care beneficiază consumatorii și stimularea acestora de a acționa în acord cu aceste drepturi, pentru a fi informați corect și transparent.

Data a fost aleasă ca urmare a discursului ținut la 15 martie 1962 de președintele american, John F. Kennedy, în fața Congresului American. Mesajul susținea, pentru prima dată, existența a patru drepturi fundamentale ale consumatorilor: dreptul la securitate, dreptul la informare, dreptul de a fi ascultat și dreptul de a alege produse și servicii. 15 martie 1962 reprezintă momentul istoric al nașterii mișcării consumatorilor la nivel mondial.

Ziua mondială a drepturilor consumatorilor a fost marcată pentru prima dată la 15 martie 1983 de către mișcarea consumatorilor "Consumers International". Fondată în 1960, CI este o federație mondială a grupurilor de consumatori, cu peste 250 de organizații membre în 120 de țări.

3.5 Bugetul unei familii / buget personal

În afara deciziilor de cumpărare pe termen scurt, există decizii financiare majore, pe care majoritatea oamenilor vor trebui să le ia pe parcursul vieții, odată cu întemeierea unei familii.

Mai întâi se realizează o evidență a veniturilor care pot rezulta din: salariul ambilor soți, colaborări, dobânzi, dividende, venituri din chirii sau arende, alocațiile copiilor.

După ce notezi sumele aferente acestor venituri, calculează totalul venitului disponibil pe familie.

Apoi se socotesc cheltuielile și anume: mâncare, întreținere, utilități, transport (de la abonamente de transport în comun până la benzina de zi cu zi), chirii, credite de consum (ex. împrumuturi la bancă pentru mașină sau rate pentru cardul de credit) sau ipotecare, școlarizarea copiilor, doctor, stomatolog, divertisment, îmbrăcăminte, altele.

Dacă se face diferența dintre total venituri (salariile părinților, alocațiile copiilor, pensiile bunicilor, chirii) și total cheltuieli (bani, bunuri, servicii), veți obține suma pe care familia / persoana o poate economisi sau investi pentru a-și realiza un obiectiv major. Dacă:

Venituri = Cheltuieli - Buget echilibrat

Venituri > Cheltuieli - Economii

Venituri < Cheltuieli - Împrumuturi / Credite

Proiectarea bugetului constă în:

- Estimarea veniturilor
- Anticiparea cheltuielilor care se face în funcție de nevoile proprii fiecărui membru al familiei
- Stabilirea economiilor
- Fixarea pe termen scurt sau lung a priorităților

Bibliografie

1. Didea I., Drepturile consumatorului, Ed.Universul Juridic, București, 2010
2. Iliescu MG., Dreptul protecției consumatorilor, Ed.Hamangiu, 2014
3. Nicula I., Produse bancare moderne, note de curs, UCDC, București 2013
4. Popescu M., Produse și servicii bancare, Note de curs, Universitatea Ștefan cel Mare Suceava, 2007
5. Radu C., Economie Aplicată, Note de curs, 2010
6. Zamfir I., Protecția consumatorilor pe înțelesul tuturor, Editura Dacia AS, Ploiești 2002
7. Legea privind codul consumului, legea nr. 296/2004, republicat 2008 Codul Consumului, Republicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 224 din 24 martie 2008
8. <http://www.responsabilitatesociala.ro/editoriale/educatie-financiara-cum-sa-ti-administrezi-banii-si-bugetul-personal.html#sthash.BOqZP2Hs.dpuf>
9. www.bnr.ro
10. www.anpc.gov.ro

How to Set Up a Budget

<https://www.youtube.com/watch?v=pN709oX9Bzk>

Steps to Help You Get Out of Debt

<https://www.youtube.com/watch?v=pbaHQ-5jzJw>

Easy Ways to Save on Everyday Expenses

<https://www.youtube.com/watch?v=l02SvLeUlzo>

Create a Safety Net for Life's Unexpected Events

https://www.youtube.com/watch?v=QtNgkRXMCxM&index=7&list=PL4yQRNEEv-Vnh8XGyp_zwnLYOzjAJbfl

SĂNĂTATE

INTEGRARE
SOCIALĂ

EDUCAȚIE

CONSILIERE
VOCAȚIONALĂ